

ภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 Academic Leadership According to the 4 Iddhipāda Principles of Educational Institution Administrators under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1

สุรีย์พร พันวอ^{1*}, พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส (อัยวงศ์)², พระมหาพิสิฐ วิสิษฐพลบุญ³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Sureepron Panwor¹, Phrakhrupalad Boonchuay Chotivungso (Auiwong)², Phramaha Phisit Visitthapaniño³
^{1,2,3}Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Khon Kaen, Thailand

✉: [*SureepronPanwor2541@gmail.com](mailto:SureepronPanwor2541@gmail.com)

(*Author Corresponding Email)

Received: 01 January 2026; Revised: 30 January 2026; Accepted: 23 February 2026

© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 305 คน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 รูป/คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือด้านการแก้ปัญหาตามหลักอิทธิบาท 4 รองลงมาคือด้านการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ตามหลักอิทธิบาท 4 และด้านการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลตามหลักอิทธิบาท 4 ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือด้านการทำงานเป็นทีมตามหลักอิทธิบาท 4 ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ การวางแผนการทำงานเพื่อแก้ปัญหา การพัฒนาความสามารถในการกรองข้อมูลเพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ การสนับสนุนให้บุคลากรมีทักษะด้านเทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีมพร้อมทั้งติดตามงานอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางวิชาการ, หลักอิทธิบาท, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This study aimed to (1) to study the conditions of academic leadership based on the Four Iddhipāda Principles of educational institution administrators under the jurisdiction of the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1. and (2) to propose guidelines for developing academic leadership based on the Four Iddhipāda Principles of educational institution administrators under the jurisdiction of the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1. ensure a comprehensive analysis. For the quantitative research, data were collected through a structured questionnaire with a reliability coefficient of 0.98 The sample comprised 305 school administrators and teachers. Statistical tools utilized in the analysis included frequency, percentage, mean, and standard deviation. For the qualitative research, semi-structured interviews were conducted with nine key informants, comprising experts and experienced educators selected purposively to validate the findings. The research results were as follows: Academic leadership based on the Four Paths of Accomplishment (Iddhipāda IV) of school administrators under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1 is overall practiced at a high level. When considering each aspect individually, the highest-rated area of practice is problem-solving according to Iddhipāda IV, followed by analytical and creative thinking, and the use of technology and digital tools, respectively. Conversely, the aspect with the lowest level of practice is teamwork based on Iddhipāda IV. Consequently, the guidelines for developing academic leadership according to these principles include: establishing work plans for effective problem-solving, enhancing data-filtering capabilities to strengthen analytical and creative thinking, providing consistent support for personnel to develop technological skills, and promoting active participation in teamwork alongside continuous monitoring and follow-up.

Keywords: Academic leadership, Iddhipāda principles, school administrators

1. บทนำ

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ผู้บริหารต้องมีการเปลี่ยนแปลงจากระบบเดิมควรมีความเป็นภาวะผู้นำมีการทำงานที่มีประสิทธิภาพและมีหลักธรรมาภิบาลเพราะผู้บริหารเป็นผู้นำร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาและคุณครูใช้กระบวนการทางการบริหารพัฒนาคุณภาพการศึกษารวมถึงการบริหารทรัพยากรเพื่อการศึกษาให้เกิดผลผลิตทางการศึกษาตามที่ประเทศชาติต้องการหน้าที่หลักของผู้บริหารการศึกษา (พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส, 2564 : 3)

โลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันตามกระแสโลกาภิวัตน์จากการเลื่อนไหลของวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีสื่อและเทคโนโลยีที่ไร้พรมแดน การมีโลกออนไลน์จากการใช้อินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวันส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและพฤติกรรมของบุคคลจนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็วและรุนแรง ที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรและพลเมืองโลกหลาย ๆ ด้าน ด้วยเหตุนี้เองสถานศึกษาจึงต้องตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ทำให้มนุษย์ต้องพัฒนาทักษะตนเองให้ปรับตัวทันกระแสสังคมที่อาจ เปลี่ยนไป อาทิเช่น การปรับตัวของคนที่เป็นลักษณะพิเศษในตัวมนุษย์ ที่

แม้แต่ปัญญาประดิษฐ์เองก็ไม่สามารถพัฒนาได้ ไม่ว่าจะเป็นการจินตนาการ การสร้างแรงคลใจ ความเข้าใจลุ่มลึก การเกิดญาณทัศน์ หรือคุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น (ชินวัตร เจริญนิത്യ, 2566 : 67-74) ทั้งนี้การศึกษาน่าจะให้ทางออกที่ดีต่อการแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น และผู้บริหารโรงเรียนก็น่าจะเป็นความหวังหนึ่งของสังคมที่เป็นผู้มีภาวะผู้นำตาม หลักธรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดีด้านจริยธรรมต่อครู นักเรียน และบุคคลอื่นในสังคม ตามความมุ่งหมายในการพัฒนาการศึกษาของชาติตามความในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตราที่ 6 (พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส, 2566 : 3) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติหลายประการคือมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะมีคุณธรรมและลักษณะดีซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้ จะบ่งบอกถึงสมรรถภาพของผู้บริหารสถานศึกษานั้นเอง การสร้างคุณธรรมเพื่อใช้ในการบริหารเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารที่จะทำให้สามารถดำเนินงานไปด้วยความราบรื่นและบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพได้ ดังนั้นผู้บริหารในฐานะผู้นำทางการศึกษาจึงควรมีแนวปฏิบัติที่อยู่ในกรอบของคุณธรรม เพราะคุณธรรมเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งจิตใจบุคคลให้ประพฤติในทางที่ถูกที่ควรเป็นเครื่องมือช่วยส่งเสริมให้บุคคลนั้นเป็นที่ยอมรับนับถือแก่ผู้ร่วมงาน ทำให้ผู้ร่วมงานเกิดขวัญและกำลังใจ รู้สึกมีความมั่นคงในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ (ธวัชชัย ตรีวรชัย, 2561 : 1-11)

กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ออกกฎกระทรวง ว่าด้วยการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ลงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2561 ได้กำหนดระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีกลไกในการควบคุมตรวจสอบระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนว่าสถานศึกษานั้นสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สอดคล้องกับกฎกระทรวงดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องให้ใช้มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อเป็นหลักในการเทียบเคียงในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด สถานศึกษาหน่วยงานต้นสังกัด และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในการพัฒนาส่งเสริม สนับสนุน กำกับดูแล ติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2561)

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ภาวะผู้นำของวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ตามหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา มาประยุกต์ใช้กับสถานศึกษา ซึ่งเป็นหลักธรรมแห่งความสำเร็จ เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศและแนวภาวะผู้นำของวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และยกระดับผลการทดสอบระดับชาติให้สูงขึ้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลกับผู้เรียนมากที่สุด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

- 3.1 ขอบเขตของการวิจัย กำหนดขอบเขตเนื้อหา แหล่งข้อมูลและตัวแปรในการวิจัย ดังนี้
 - 3.1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา โดยการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 4 ด้าน ดังนี้ 1. การใช้เทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล 2. การทำงานเป็นทีม 3. การคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ 4. การแก้ปัญหา และหลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1.ฉันทะ (ความพอใจ) 2.วิริยะ(ความเพียร) 3.จิตตะ (ความคิด) 4.วิมังสา (ความไตร่ตรอง)
 - 3.1.2 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล แบ่งแหล่งข้อมูลออกเป็น 2 แหล่งตามระเบียบวิธีวิจัยคือ
 - 1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครชชีและ มอร์แกน (Krejcie and Morgan) โดยทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 305 คน
 - 2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหาร จำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักธรรม จำนวน 3 รูป/คน และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานเป็นเลิศเป็นที่ประจักษ์ จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น 10 รูป/คน โดยผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่าง แบบเจาะจง (purposive sampling)
 - 3.1.3 ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรที่จะศึกษาประกอบด้วย
 - 1) สภาพภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1
 - 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1
- 3.2 วิธีดำเนินการวิจัย
 - ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม มีวิธีดำเนินการดังนี้
ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 305 คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ ตำแหน่งหน้าที่ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลระดับปฏิบัติการเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 1 มีลักษณะเป็นแบบ มาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating scale) ซึ่งมีอยู่ 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended) จำนวน 4 ด้าน ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี ภาวะผู้นำของวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

2. ศึกษารูปแบบและโครงสร้างแบบสอบถามงานวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

3. ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยบูรณาการและสังเคราะห์กรอบแนวคิดตามข้อ (1) และรูปแบบโครงสร้างการวิจัย ตามข้อ (2) เป็นแบบสอบถาม เพื่อการวิจัย มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบมาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating scale) และแบบปลายเปิด (Open-ended)

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยพิจารณาตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข และให้ความเห็นชอบ

5. (IOC: Index of Item นำแบบสอบถามจากอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ และจัดทำ ฉบับที่แก้ไขแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและประเมินคุณภาพของแบบสอบถามเพื่อหาค่า Objective Congruence)

6. นำแบบสอบถามที่แก้ไขเป็นสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่าง จำนวนไม่น้อยกว่า 30 คน เพื่อนำผลไปวิเคราะห์ข้อมูลตามโปรแกรมต่อไป

7. นำแบบสอบถามในข้อที่มีอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ที่ใช้ได้ไปหาค่าความเชื่อมั่นเป็นรายด้านและโดยภาพรวมตามวิธีการ (Cronbach) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ (Alpha Coefficient) โดยใช้เกณฑ์ตั้งแต่ 0.75 ขึ้นไป

8. นำแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ที่กำหนดมาจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์และ พิมพ์นำไปใช้ และเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอรับหนังสือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากศูนย์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เกี่ยวกับการแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ ขออนุญาตหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง โดยการส่งมอบหนังสือต่อครูผู้สอน แจกแบบสอบถาม ชี้แจงทำความเข้าใจและนัดหมายเก็บแบบสอบถามคืน และเดินทางไปเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามคืนมาจำนวน 305 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์หาระดับปฏิบัติการเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งโดยรวมและรายด้านตามวิธีการ ของ ลิเคิร์ต (Likert) แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ และแปลผลได้ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหาร จำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักธรรม จำนวน 3 รูป/คน และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานเป็นเลิศเป็นที่ประจักษ์ จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น 10 รูป/คน โดยผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือขอความร่วมมือจากรองอธิการบดี มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น และนำหนังสือขอความร่วมมือไปให้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน ด้วย

ตนเอง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ข้อมูล โดยการนำแบบสัมภาษณ์การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ไปสัมภาษณ์

2. สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตอบแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จัดบันทึก อัดเสียงการสนทนา การสังเกต ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน แล้วตรวจสอบความสมบูรณ์ของการจัดบันทึกและเสียงสนทนา วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการจำแนก จัดประเภทข้อมูล การตีความ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) นำเสนอเป็นความเรียง เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย และจัดพิมพ์สรุปเนื้อหาโดยภาพรวม

4. ผลการวิจัย

1. ศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีผลแสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวม

ข้อ	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล
		\bar{X}	S. D	
1	ด้านการใช้เทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัลตามหลักอิทธิบาท 4	4.59	0.68	มากที่สุด
2	ด้านการทำงานเป็นทีม ตามหลักอิทธิบาท 4	4.52	0.69	มากที่สุด
3	ด้านการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ ตามหลักอิทธิบาท 4	4.65	0.55	มากที่สุด
4	ด้านการแก้ปัญหา ตามหลักอิทธิบาท 4	4.76	0.47	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม		4.63	0.60	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.63, S. D.= 0.60$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการแก้ปัญหา ตามหลักอิทธิบาท 4 ($\bar{X}= 4.76, S. D.= 0.47$), รองลงมา คือ ด้านการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ ตามหลักอิทธิบาท 4 ($\bar{X}= 4.65, S. D.= 0.55$), และด้านการใช้เทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัลตามหลักอิทธิบาท 4 ($\bar{X}=4.59, S. D.=0.68$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ตามหลักอิทธิบาท 4 ($\bar{X}= 4.52, S. D.= 0.69$)

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทาง สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการแก้ปัญหา ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการนิเทศ กำกับ การปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารมีการวิเคราะห์ถึงสาเหตุปัญหาความขัดแย้งในองค์กร ผู้บริหารมีความเป็นกันเองในการให้คำแนะนำ และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานจนบรรลุผล ผู้บริหารมีระดับความรู้และสติปัญญา มีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาจัดการปัญหาหรือเรื่องราวต่าง ๆ

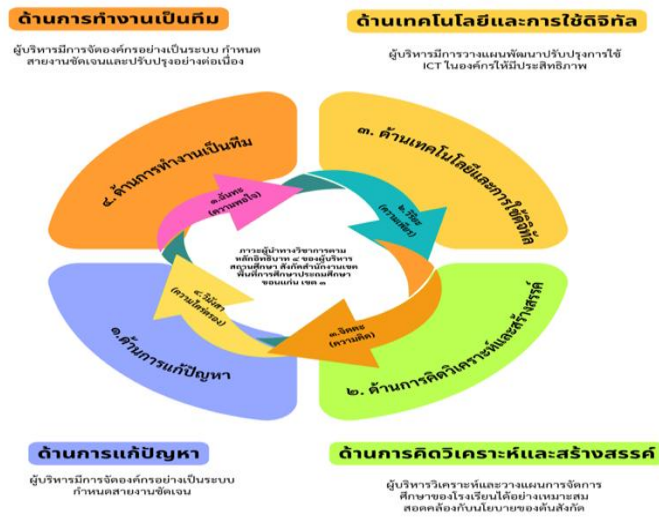
2. ด้านการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผู้บริหารมีความรู้ประสบการณ์ หลักและทฤษฎีต่าง ๆ มาช่วยในการวิเคราะห์ ทำให้ตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง ผู้บริหารมีข้อมูลรอบด้าน วิเคราะห์ ประมวลผลและนำไปกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ผู้บริหารส่งเสริมให้องค์กรสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร ที่ส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นริเริ่มสร้างสรรค์ ผู้บริหารมีการปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดผลดีในการพัฒนาสถานศึกษาในอนาคต

3. ด้านการใช้เทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัลตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผู้บริหารสามารถประยุกต์เทคโนโลยีพัฒนาเครื่องมือเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพในงานบริหาร ผู้บริหารสามารถใช้เทคโนโลยีในการแก้ไขปัญหาในการทำงาน ผู้บริหารมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อการพัฒนาองค์กร ให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีความสนใจที่จะเรียนรู้สื่อนวัตกรรมใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา

4. ด้านการทำงานเป็นทีม ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผู้บริหารได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้สำหรับบริหารงานกับบุคลากรในองค์กร ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม เช่น การร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมสร้างขวัญและกำลังใจกับบุคลากรในองค์กร ผู้บริหารมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี พุดจาไพเราะ อ่อนหวาน มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีบุคลิกภาพที่ดีเหมาะสม ผู้บริหารรู้จักสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากร และกระตุ้นให้บุคลากรมีความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

4.1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทราบถึงพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ ด้านการแก้ปัญหา โดยการใช้หลักอิทธิบาท 4 ร่วมด้วย ผู้วิจัยจึงได้ประมวลผลความรู้ที่ทำการศึกษาและข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์เป็นองค์ความรู้จากการวิจัย ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากภาพที่ 1 สามารถอธิบายเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ได้ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ประกอบไปด้วยการบูรณาการกันระหว่างหลักอิทธิบาท 4 และภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ซึ่งมีความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้

ด้านใน คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

ด้านนอก คือ สิ่งที่ผู้วิจัยได้ศึกษาตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้เป็นข้อ ค้นพบในการศึกษาเรื่อง “ภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1” ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1.การใช้เทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัลตามหลักอิทธิบาท 4 2.การทำงานเป็นทีมตามหลักอิทธิบาท 4 3.การคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ตามหลักอิทธิบาท 4 4.การแก้ปัญหาตามหลักอิทธิบาท 4

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย : ภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ดังต่อไปนี้

1) **ด้านการแก้ปัญหา ตามหลักอิทธิบาท 4** ผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการนิเทศ กำกับ การปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารมีการวิเคราะห์ถึงสาเหตุปัญหาความขัดแย้งในองค์กร ผู้บริหารมีความเป็นกันเองในการให้คำแนะนำและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานจนบรรลุผล ผู้บริหารมีระดับความรู้และสติปัญญา มีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาจัดการปัญหาหรือเรื่องราวต่าง ๆ

2) **ด้านการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ ตามหลักอิทธิบาท 4** ผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผู้บริหารมีความรู้ประสบการณ์ หลักและทฤษฎีต่าง ๆ มาช่วยในการวิเคราะห์ ทำให้ตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง ผู้บริหารมีข้อมูลรอบด้าน วิเคราะห์ ประมวลผลและนำไปกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ผู้บริหารส่งเสริมให้องค์กรสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นริเริ่มสร้างสรรค์ ผู้บริหารมีการปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดผลดีในการพัฒนาสถานศึกษาในอนาคต

3) **ด้านการใช้เทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัลตามหลักอิทธิบาท 4** ผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผู้บริหารสามารถประยุกต์เทคโนโลยีพัฒนาเครื่องมือเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพในงานบริหาร ผู้บริหารสามารถใช้เทคโนโลยีในการแก้ไขปัญหาในการทำงาน ผู้บริหารมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อการพัฒนาองค์การให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีความสนใจที่จะเรียนรู้สื่อนวัตกรรมใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา

4) **ด้านการทำงานเป็นทีม ตามหลักอิทธิบาท 4** ผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผู้บริหารได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้สำหรับบริหารงานกับบุคลากรในองค์กร ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม เช่น การร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมสร้างขวัญและกำลังใจกับบุคลากรในองค์กร ผู้บริหารมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี พูดจาไพเราะ อ่อนหวาน มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีบุคลิกภาพที่ดีเหมาะสม ผู้บริหารรู้จักสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากร และกระตุ้นให้บุคลากรมีความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

5. อภิปรายผล

1. สภาพการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนก ตาม ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงานพบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการแก้ปัญหา ตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ ตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการใช้เทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัลตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการทำงาน เป็นทีม ตามหลักอิทธิบาท 4 ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล คูหาแก้ว (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นลักษณะสำคัญและจำเป็นในการชักนำ จูงใจ โน้มน้าวใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดแรงบันดาลใจในการทำงานให้ประสบความสำเร็จตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 2. เปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามสถานภาพและประสบการณ์ทำงาน และ 3. จัดทำข้อเสนอแนะ และแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนภาวะผู้นำ ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ปีการศึกษา 2562 ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 308 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเลือก แบบเจาะจง จำนวน 10 คน เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96 และเครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน การทดสอบค่าที การพิจารณาความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์เนื้อหา และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรสุวรรณ บุญณกรณ์ชัย (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยรวมและรายด้าน และ 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน และระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในโรงเรียนทวีธาภิเศก จำนวน 80 คน ได้มาโดยการใช้ตารางสุ่มของ (Krejcie & Morgan) แล้วสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ และจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการทางสถิติ ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาค่า 1 (t-test) โดยหาค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า 1. ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา และต่ำสุด ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และความสำเร็จ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) รองลงมาคือ ด้านพัฒนาคนอื่นให้เป็นผู้นำ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านปรับปรุงผลลัพธ์ของนักเรียนทุกคน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน พบว่า ครู ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้าน

ไม่แตกต่างกัน

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อทราบแนวทางการปฏิบัติและนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ดังนี้

2.1 การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ด้านการใช้เทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัลตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารควรมีการ

วางแผนพัฒนาปรับปรุงการใช้ ICT ในองค์กรให้มีประสิทธิภาพ สามารถประยุกต์เทคโนโลยีพัฒนาเครื่องมือ เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพในงานบริหาร ใช้เทคโนโลยีในการแก้ไขปัญหาในการทำงาน สร้างชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อการพัฒนาองค์กรให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

2.2 การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ด้านการทำงานเป็นทีม ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารควรมีการจัดองค์กรอย่างเป็นระบบ กำหนดสายงานชัดเจนและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ สำหรับบริหารงานกับบุคลากรในองค์กร เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม เช่น การร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมสร้างขวัญและกำลังใจกับบุคลากรในองค์กร มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี พุดจาไพเราะ อ่อนหวาน มีความอ่อนน้อม ถ่อมตน มีบุคลิกภาพที่ดีเหมาะสม

2.3 การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ด้านการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารควรวิเคราะห์ และวางแผนการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับนโยบายของต้นสังกัด มีความรู้ ประสพการณ์ หลักและทฤษฎีต่าง ๆ มาช่วยในการวิเคราะห์ ทำให้ตัดสินใจได้อย่างถูกต้องสามารถวิเคราะห์ ประมวลผลและนำไปกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ส่งเสริมให้องค์กรสร้างบรรยากาศ และวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นริเริ่มสร้างสรรค์

2.4 การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ด้านการแก้ปัญหา ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารควรมีการจัดองค์กรอย่างเป็นระบบ กำหนดสายงานชัดเจนให้ความสำคัญกับการนิเทศ กำกับ การปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ มีการวิเคราะห์ถึงสาเหตุปัญหาความขัดแย้งในองค์กรมีความเป็นกันเองในการให้คำแนะนำและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานจนบรรลุผล

6. ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานภายใต้การกำกับ ดูแล ของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ควรนำข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้จากการศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เป็นข้อมูลพิจารณา กำหนดกรอบในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้ง 4 ด้าน

2. ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานภายใต้การกำกับ ดูแล ของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา โดยการ ประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบท เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษา

3. ผู้บริหารสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ไปใช้ในการวางแผนเพื่อ พัฒนาผู้บริหาร สถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อนำไปพัฒนาการบริหารงาน ด้านอื่น ๆ ของผู้บริหารสถานศึกษาของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ให้ สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

2. ควรมีการศึกษาผลลัพธ์ที่เกิดจากการใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

เอกสารอ้างอิง

ชินวัตร เจริญนิศย์. (2566). การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. *วารสารบริหาร การศึกษาบัวบัณฑิต*, 17(2), 67-74.

ธวัชชัย ตริวรัชย์. (2561). ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในเทศบาลเมืองลำตาเสา อำเภอนงนอย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*, 23(1), 1-11.

นฤมล คูหาแก้ว. (2563). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพ พรรณี).

พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส (อุยวงค์). (2564). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิ บาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. *วารสารนวัตกรรมการ บริหารการศึกษา*, 6(2), 3.

พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส (อุยวงค์). (2566a). การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น*, 6(1), 3.

พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส (อุยวงค์). (2566b). ภาวะผู้นำทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4). เอมี ก้อปี้ เซ็น เตอร์.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *ราชกิจจานุเบกษา*, 120(52ก), 1-23.

ศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย. (2561). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยเกริก).

สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2561). แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา. สำนักพิมพ์ชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. (2566a). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พ.ศ. 2566–2570.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. (2566b). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ
2566.